



# TELEFON

## dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie

O funkcjonowaniu telefonu interwencyjno-informacyjnego dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie – z przedstawicielami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – rozmawia mł. asp. Dorota Kozłowska.

### ■ W jaki sposób doszło do utworzenia telefonu interwencyjno-informacyjnego oraz jaki jest cel jego działania?

**Katarzyna Michalska\***: Od 20 lat na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Głównym zadaniem Pogotowia „Niebieska Linia” jest prowadzenie Ogólnopolskiego Telefonu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie – 801-12-00-02. Telefon działa od poniedziałku do soboty w godz. 8.00–22.00, a w niedziele i święta w godz. 8.00–16.00. Dyżurują przy nim osoby przygotowane do pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, np. psychologowie, pedagodzy. Od początku funkcjonowania placówki, tj. od 1995 r., konsultanci przeprowadzili prawie 205 tys. rozmów telefonicznych z osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz ze świadkami przemocy. Oprócz Telefonu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pogotowiu „Niebieska Linia” działa także poradnia mailowa

(niebieskalinia@niebieskalinia.info), telefoniczna poradnia prawna (22/666-28-50 – poniedziałek i wtorek w godz. 17.00–21.00), strona internetowa (www.niebieskalinia.info). Od ośmiu lat placówkę tę na zlecenie PARPA prowadzi Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

W sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia klienta konsultanci podejmują interwencje mające na celu m.in. powiadomienie lokalnych służb, zainicjowanie ich działań najbliższej miejsca zamieszkania klienta doznającego przemocy, a czasem – zmotywowanie tych służb do większego zaangażowania się w ochronę rodzin przed przemocą. Znowelizowana w 2010 r. ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wprowadziła nowe narzędzia prawne, które pozwoliły lepiej chronić ofiary oraz podejmować skuteczniejsze interwencje wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Jednym z tych narzędzi było wprowadzenie w art. 75 § 1a kk instytucji obligatoryjnego zarządzenia wykonania kary oraz obligatoryjnego odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia dla osób, które ponownie dopuszczają się zachowań przemocowych w okresie próby, a także szybką procedurę natychmiastowej wykonalności orzeczeń, które zapadły w wyniku złożenia przez kuratora sądowego wniosku w tym przedmiocie. To bardzo ważne rozwiązanie, ponieważ w przeszłości wielokrotnie dochodziło do sytuacji, gdy sprawca przemocy w rodzinie, będąc np. na warunkowym zwolnieniu lub podczas przerwy w odbywaniu kary nadal krzywdził swoich bliskich, a kilkakrotnie skończyło się to tragedią – śmiercią ofiary. Nowe przepisy miały takim sytuacjom zapobiegać.

## TELEFON DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

W celu sprawnego wdrożenia nowych rozwiązań prawnych 29 listopada 2010 r. w Warszawie Minister Sprawiedliwości Krzysztof Kwiatkowski, Dyrektor Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Krzysztof Brzózka oraz Komendant Główny Policji gen. insp. Andrzej Matejuk podpisali *Porozumienie dotyczące funkcjonowania telefonu interwencyjno-informacyjnego dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie stosowaną przez osoby uprzednio skazane za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”*.

### ■ Co wynikało z tego porozumienia?

**K.M.:** W wyniku wspomnianego porozumienia o współpracy Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” (801-12-00-02) od stycznia 2011 r. stał się także miejscem, do którego można zgłaszać fakt, że osoby prawomocnie skazane za przestępstwo z użyciem przemocy wobec najbliższych w okresie próby nadal stosują przemoc wobec członków rodziny. W takich przypadkach konsultant powiadamia jednostkę Policji, która informuje o tym fakcie kuratora sprawującego nad taką osobą dozór.

### ■ Jak funkcjonuje w praktyce przedmiotowa linia telefoniczna?

**Małgorzata Kulka\*\*:** Pogotowie „Niebieska Linia” od 4 stycznia 2011 r. podejmuje interwencje wobec osób uprzednio prawomocnie skazanych za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, które znajdując się w okresie próby, dopuściły się ponownie przemocy. Te interwencje pracownicy Pogotowia nazywają skrótowo interwencjami MS, gdyż odnoszą się do porozumienia zawartego z Ministerstwem Sprawiedliwości. W praktyce ten rodzaj interwencji polega na tym, że kiedy konsultant dzwoniący na infolinię otrzyma od osoby dzwoniącej – pokrzywdzonej lub świadka – informację o tym, iż osoba skazana za przestępstwo z użyciem przemocy i/lub groźby wobec osoby najbliższej, będąca w okresie tzw. próby, ponownie dopuszcza się przemocy i/lub nie dotrzymuje warunków probacyjnych, rozmawia z osobą zgłaszającą w kierunku podjęcia interwencji z naszej strony. Wówczas zbiera od niej informacje dotyczące sytuacji – przemocy, jaka występuje, informacji o karalności, okresie próby itp., po czym wpisuje uzyskane dane do systemu wewnętrznego – naszej bazy danych. W momencie, kiedy zaznaczy, że jest to interwencja MS, interwencja zostaje automatycznie przekierowana na moje konto. W zależności od sytuacji, na podstawie uzyskanych przez konsultanta informacji, formułuję odpowiednie wnioski do kuratora lub bezpośrednio do sądu, a nierzadko też do właściwej dla miejsca zdarzenia jednostki Policji.

Jako koordynator ds. interwencji w ramach monitorowania podjętych przez nas działań wysyłam zapytania i zbieram informacje, jakiego rodzaju czynności i z jakim skutkiem zostały podjęte w przedmiotowych sprawach przez uprawnione służby. Zdarza się też, że jestem w bezpośrednim kontakcie z osobami zgłaszającymi przemoc – osoby dzwoniące na infolinię zawsze dostają informację o tym, że mogą się ze mną kontaktować. Celem tych konkretnych interwencji podjętych przez Pogotowie „Niebieska Linia” ma być rozważenie przez kuratora złożenia wniosku do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności/rozważenie przez sąd zarządzenia kary, a efektem – zarządzenie tejsze kary. Działanie to ukierunkowane jest przede wszystkim na zapewnienie bezpieczeństwa osobie krzywdzonej. Zdarza się też tak, że równoległe z interwencją MS podejmujemy także interwencję tzw. klasyczną. Interwencje klasyczne podejmowane są w przypadku, kiedy osoba dzwoniąca, z różnych powodów, nie chce bezpośrednio sama zgłaszać przemocy służbom albo już kontaktowała się z przedstawicielami służb, ale w jej odczuciu

– udzielona pomoc była nieefektywna. Polegają na powiadomieniu innych niż ww. służb i placówek, np. ośrodka pomocy społecznej albo zespołu interdyscyplinarnego czy sądu rodzinnego, ażeby ich przedstawiciele również uruchomili działania i – lokalnie oraz bezpośrednio – udzielili pomocy i wsparcia naszym klientom, ponieważ z informacji przez nas uzyskanych wynika, iż oprócz ingerencji kuratora ds. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych czy sądu karnego, potrzeba w tej rodzinie działań innych służb. Podsumowując, interwencje podejmowane przez Pogotowie tzw. klasyczne a interwencje nazywane przez nas jako „MS” różnicuje też efekt – cel. W przypadku „interwencji MS” chodzi o to, aby sąd zapoznał się ze sprawą, przyjrzał się jej, zarządził wykonanie kary, natomiast w przypadku „interwencji klasycznej” chodzi o to, aby służby w ogóle zapoznały się z sytuacją i podjęły działania mające na celu zatrzymanie przemocy – nie zawsze bowiem samo skazanie sprawcy zatrzymuje przemoc, czego przykładem są chociażby nasze rozmowy z klientami w Telefonie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.

### ■ Powiedziała Pani, że jest Pani Koordynatorem ds. Interwencji. Czym zajmuje się koordynator?

**M.K.:** Do moich zadań jako Koordynatora ds. Interwencji należy przede wszystkim czuwanie nad właściwym przebiegiem interwencji wobec sprawców, którym sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności albo zastosował warunkowe przedterminowe zwolnienie, a którzy ponownie stosują przemoc wobec najbliższych. Wiąże się to m.in. z prowadzeniem korespondencji z jednostkami Policji i sądami w celu uzyskania informacji zwrotnych na temat rozstrzygnięć interwencji uruchomionych przez konsultantów. W szczególnie trudnych przypadkach udzielam informacji, pomocy merytorycznej i wsparcia konsultantom podejmującym interwencje, a także dbam o odpowiedni poziom ich kompetencji, organizując szkolenia i superwizje. Moim zadaniem jest również przygotowywanie analiz i sprawozdań dotyczących podejmowanych działań interwencyjnych.

### ■ Czy każdorazowo na skutek kontaktu osoby zgłaszającej przemoc w rodzinie z infolinią automatycznie uruchamiana była interwencja policjantów, kuratora i sądu? W ilu przypadkach tak się działo?

**M.K.:** Pisma interwencyjne kierowane są przede wszystkim do kuratora sprawującego dozór nad skazanym lub do sądu. W większości przypadków również do Policji – jednak nie zawsze. Zdarza się tak, iż dzwoniący sami informują Policję o swojej sytuacji, a ta – w ich odczuciu – podejmuje stosowne działania. W takich przypadkach, w moim przekonaniu, nie ma potrzeby powielania działań, zwłaszcza gdy celem dzwoniącego jest uzyskanie działań ze strony kuratora/sądu.

### ■ Proszę przytoczyć dane statystyczne interwencji odnotowanych od początku istnienia telefonicznej linii interwencyjno-informacyjnej, które były podejmowane przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, tj. dane dotyczące liczby ww. interwencji, jaka była forma zgłoszenia, kto zgłaszał oraz jaki był wynik interwencji.

**M.K.:** Od początku istnienia telefonicznej linii interwencyjno-informacyjnej, tj. od 4 stycznia 2011 r. do 31 maja 2015 r., podjętych zostało 1664 interwencje, w tym 99 to interwencje wobec osób uprzednio skazanych za przestępstwo z użyciem przemocy i/lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej, czyli podjęte w oparciu o wspomniane na początku naszej rozmowy porozumienie o współpracy. 98 interwencji „MS” zostało podjętych na podstawie zgłoszenia telefonicznego na infolinię Pogotowia, jedna zaś została podjęta na podstawie treści e-maila. W prawie połowie

przypadków (46%) osobą zgłaszającą była osoba pokrzywdzona, w pozostałych – świadkowie, a nawet przedstawiciele służb. Na ten moment zakończone zostały 82 interwencje. W ich wyniku, w 26 przypadkach sąd zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności, w takiej samej liczbie spraw sąd nie zarządził wykonania kary, w dwóch przypadkach nastąpiło odwołanie warunkowego zwolnienia z wykonania kary. W pozostałych sprawach sąd wydał inne orzeczenie (np. nałożył obowiązki na skazanego) – 11 przypadków, sąd nie uwzględnił wniosku kuratora bądź kurator nie widział podstaw do złożenia takiego wniosku.

**■ Proszę powiedzieć, jak układa się współpraca z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz czy efekty działań tych instytucji w ramach zawartego porozumienia z Pani perspektywy jako koordynatora ds. interwencji są wystarczające, biorąc pod uwagę ochronę osób pokrzywdzonych przestępstwem z użyciem przemocy w rodzinie oraz ściganie i karanie sprawców tych zdarzeń?**

**M.K.:** W moim odczuciu współpraca ta układa się dobrze. Oczywiście, zawsze za różnymi procedurami, zarządzeniami, porozumieniami stoi konkretny człowiek i też od niego będzie zależało, jak ta współpraca będzie się układała. W moim przekonaniu interwencje podejmowane przez Pogotowie „Niebieska Linia” są pomocne dla osoby pokrzywdzonej, dając jej choćby poczucie, że nie jest sama z problemem, że jest ktoś, kto udzieli jej wsparcia, zainteresuje się jej sytuacją, kto spowoduje, że sąd bądź kurator przyjrzą się sprawie. Jeśli zaś chodzi o efekty przedmiotowych interwencji, to są one różne – nie zawsze kurator złoży wniosek do sądu o zarządzenie wykonania kary, a w przypadku kiedy taki wniosek zostanie złożony, sąd nie zawsze tę karę zarządzi, natomiast zawsze, w efekcie podjętych przez Pogotowie interwencji, uruchamiane są nowe dodatkowe działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy w rodzinie, jak np. nałożenie na skazanego przez sąd dodatkowych obowiązków, czy zwiększenie działań podejmowanych przez kuratora sprawującego dozór, co w moim odczuciu daje zadowalający efekt.

**■ Czy może Pani przytoczyć czytelnikom konkretny fakt zgłoszenia przemocy w rodzinie, który został odnotowany w ramach obsługiwanej infolinii oraz opisać kolejno działania służb od momentu podjętej interwencji do jej zakończenia?**

**M.K.:** Mogę opowiedzieć o dwóch przypadkach ukazujących różnorodność prowadzonych przez Pogotowie interwencji oraz działań podejmowanych przez kuratora/sąd. W pierwszym przypadku otrzymaliśmy informację o tym, że mąż osoby pokrzywdzonej, skazany za przestępstwo z użyciem przemocy, nachodzi ją w pracy, ubliża, grozi, że ją zabije, czy też, że podpali miejsce jej pracy. Z informacji wynikało również, iż skazany dopuszcza się przemocy fizycznej wobec ich syna. Pokrzywdzona i jej mąż nie mieszkali ze sobą, skazany nachodził ją tylko i wyłącznie w miejscu pracy. W tej konkretnej sytuacji skontaktowałam się z kuratorem zawodowym z wnioskiem o rozważenie złożenia przez kuratora wniosku do sądu. Kurator w odpowiedzi na moją interwencję skierował ów wniosek do sądu, a sąd się do niego przychylił i zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności na 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Interwencja ta podjęta była w lipcu 2014 r., w sierpniu 2014 r. kurator wystąpił z wnioskiem o zarządzenie wykonania kary, natomiast w październiku 2014 r. sąd zarządził już wykonanie kary. W tym wypadku cała procedura przebiegała bardzo szybko i skutecznie. W odróżnieniu od poprzednio przytaczanej sprawy, w drugiej sprawie, w celu uzyskania tego samego efektu podjęto zdecydowanie więcej działań, a cały proces interwencji trwał o wiele dłużej. Owa

interwencja dotyczyła przemocy, którą stosował pełnoletni mężczyzna w stosunku do swojej matki, podczas zastosowania wobec niego przez sąd okresu próby. W omawianej sprawie, z infolinią skontaktował się świadek przemocy, mówiąc o tym, że syn wyzywa swoją matkę, robi awantury, zrzuca z wersalki. W wielu tych sytuacjach obecni byli świadkowie i interweniowała Policja. Syn pokrzywdzonej oprócz tego, że został uprzednio skazany za przestępstwo z użyciem przemocy, to miał również kilka innych wyroków. Tutaj pisma interwencyjne kierowałam zarówno do kuratora zawodowego, jak i do Policji. W wyniku tej interwencji policja uruchomiła procedurę „Niebieskie Karty”, a także skierowała wniosek do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o uruchomienie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego, ponieważ sprawca nadużywał alkoholu. Kurator natomiast podejmował wiele działań mających na celu zmianę sytuacji. Porównując te dwie interwencje, mam poczucie, że w drugiej sprawie zostało podjętych o wiele więcej działań zarówno przeze mnie, jako przedstawiciela Pogotowia „Niebieska Linia”, jak i kuratora, aby doprowadzić do wydania przez sąd zarządzenia o wykonaniu kary. W rezultacie po roku od podjęcia interwencji sąd zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności.

**■ Jakie są plany dotyczące działania linii interwencyjno-informacyjnej?**

**K.M.:** Interwencje wobec osoby już skazanej za stosowanie przemocy, która ma warunkowo zawieszoną karę pozbawienia wolności lub przebywa na warunkowym zwolnieniu, ale nadal krzywdzi swoich bliskich, są niezwykle ważnym elementem pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie. W związku z powyższym niezbędne jest kontynuowanie działań prowadzonych przez Pogotowie „Niebieska Linia”. Dzięki temu możemy bardziej skutecznie reagować na przemoc i dążyć do zatrzymania przemocy w rodzinie.

**Dziękuję Paniom za rozmowę.**

Informacja o rozmówcach:

- \* Katarzyna Michalska – główny specjalista w Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, koordynator działań z zakresu przeciwdziałania przemocy.
- \*\* Małgorzata Kulka – pedagog resocjalizacyjny, certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pracownik Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, gdzie pracuje m.in. w kontakcie bezpośrednim z osobami uwikłanymi w przemoc w rodzinie, prowadzi warsztaty, szkolenia dla przedstawicieli służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, tworzy i realizuje programy profilaktyczne w szkołach. W Ogólnopolskim Pogotowiu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” jest konsultantem dyżurującym na infolinii dla ofiar przemocy w rodzinie, udziela poradnictwa e-mailowego, jest koordynatorem ds. interwencji podejmowanych przez Pogotowie, a obecnie również koordynatorem infolinii i zastępcą kierownika tej placówki.

**Summary**

**About functioning of the intervention and information line for people who experience domestic violence**

The aim of the above article is to acquaint readers with the rules of functioning of the intervention and information line for those who experience domestic violence used by people convicted in the past of crimes committed with violence or threats against a member of family. It functions as part of National Service for Domestic Violence Victims “Blue Line”. The article also summarises the effects of functioning of the mentioned line from the aspect of efficiency of interventions taken to help people who experience domestic violence.

*Tłumaczenie: Joanna Łaszyn, WP CSP*